

נהזר אורות של אמונה לדרך החיים

החזרת

מלוקט מדברות קדשו ותורתו של האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

גיליון כא
פרשת שופטים תשפ"ו

בצל האמונה

פרקי חיזוק לחיים של רוגע ושלווה

עצת ה' היא תקום - סוד האמונה הפשוטה וכוחה של ההשתדלות

להיות בצל האמונה

בתוך שאון החיים וטרדות הפרנסה, האדם נדרש לפעול, לזוז ולתכנן תוכניות כדי לכלכל את צעדיו בגשמיים וברוחניים. לעיתים מרוב עשייה טבעית, נדמה לו כי כוחו ועוצם ידו הם אלו שמביאים לו את ההצלחה. פנימיות התורה קוראת לנו לעצור ולהתבונן, ולהחזיר לתוך כל פעולה פשוטה את ההכרה הברורה שאין עוד מלבדו. כאשר יהודי משליך את יתבו על השם, מבין שההשתדלות היא רק כלי, ומרגיל את לשונו לומר תמיד שהכל תלוי ברצון הבורא. הוא מושך על עצמו חוטי חסד וברכה שמלווים אותו בכל צעד ושעל.

האמונה הפשוטה של מרח

הבעש"ט

יסוד הביטחון הוא להאמין בלב שלם כי כל מה שיש לאדם, וכן כל מה שאין לו, הכל מוכתב מלמעלה והכל נועד לטובתו המוחלטת. ואף אם נראה כי חסר לו משהו, יש לו להאמין בפשיטות כי השם יתברך עושה כל צרכיו ואינו חסר דבר באמת.

במידה טהורה זו השתבח הבעל שם טוב הקדוש ע"ה ואמר קודם הסתלקותו, מניח אני כל חכמתי ותבונתי כדי להאמין בהשם יתברך באמונה פשוטה ותמימה. ואף על פי שכתוב (משלי טו) פתי יאמין לכל דבר, מכל מקום אינו חושש להיות פתי בעיני הבריות, שכן כתוב בפירוש (תהלים קטז) שמו' פתאים ה'. וכן השמיים בוודאי ישמרו על הבוטח בהשם ומשליך כל יתבו עליו, שלא ייכשל לעולם מחמת אמונתו התמימה.

ביטחון מביא ברכה על

האדם

בכלל דבקות האמונה בהשם, יש לאדם לדעת בבירור שכל מאורעותיו ומעשיו תלויים לחלוטין בהנהגת השם

עימו. אשר על כן, בכל פעולה שרוצה לעשות, בין דבר קטן ובין דבר גדול, יאמר קודם לכן אעשה זאת אם ירצה השם. רמז נפלא לדבר טמון בפסוק (משלי ט כא) רבות מחשבות בלב איש ונצתה היא תקום. המילה היא מרמזת בראשי תיבות אם ירצה השם, ועל ידי שירגיל את עצמו בכך, תקום ותצליח עצתו.

כן אם ירצה לעשות משהו ומתן, כגון לקנות או למכור סחורה, יאמר בפה מלא כי הוא בוטח בהשם ומקווה שבסביבה זו ישלח לו השם יתברך מוזנותיו וצרכיו. כי מידת הביטחון היא כלי מוכן לקבל ברכת שמיים, וכפי מה שהאדם בוטח בהשם ומיחל אליו, כך הוא זוכה להתברך בכל צרכיו. כמו שכתוב (תהלים לג כב) יהי תסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך. כפי מה שיחלנו לך, כך נזכה להיות חסדך עלינו. וכן נאמר (ירמיה י. י) ברוך ה' אשר יבטח בך ויהיה ה' מבטחו, כפי מה שבוטח האדם בהשם, כך יהיה השם מבטחו ויעמוד לשיעותו.

ההשתדלות היא האמצעי

לברכה

אמנם צריך גם האדם להשתדל במעשים גשמיים כדי לקבל את הברכה, כי בעולם הטבע צריך להתנהג מעט בחוקי הטבע כדי להכין כלי לקבלת השפע. הכל מאיתו יתברך, אלא שאין הקדוש ברוך הוא משה לחינוך את סדר הטבע שבעולם, וזהו רצונו שיתנהג העולם בדרך הטבע ובה יזכה האדם לברכת שמיים. כמו שכתוב (דברים טו יח) וברך ה' אלקיך בכל אשר תעשה, הרי שברכת השם תחול דווקא על מעשי ידי האדם אשר הם ההכנה והכלי להשרות בהם את הברכה.

ובזה יתבאר הכתוב (תהלים צ"ז ויהי נעם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. במעשי ידינו מכינים אנו את הכלי לקבל את

המשך בעמוד הבא

להזכיר

פניני דעת

לנתיבות חיי היום

השתוקקות ואהבת התורה

כפי שמובא בספר ליקוטי תורה והש"ס, כי גם קודם שזכה האדם אל החכמה, הוא נקרא חכם לפי הרצון שיש בו להחכים. וזהו לחכימן, לאלו הרוצים להחכים, וכפי רצונם לחכמה כך נותן להם השם חכמה.

על דרך זו פירש בספר נפש החיים (שער ד פרק ה), שחכימן הם יראי השם, שנאמר בהם (תהלים קיא ז) ראשית חכמה יראת ה', ועל ידי יראת שמיים זוכים לחכמה. ועל דרך שאמרו באבות (פרק ג משה י) אם אין יראה אין חכמה.

החשק וההשתוקקות הם העיקר

מכך מובן דרשת חז"ל (שיר השירים רבא ד) על הפסוק (שיר השירים יד) יפה רעיתי כתצורה, כשאת רוצה, כך את בעיני, לית את צריכה בעיני מכלום. ופירש במתנות כהונה, שבשעה שאתה רוצה וחפץ לעבוד את השם, אין אתה צריך ללמוד משום אדם את דרכי העבודה, אלא מעצמך אתה יודע היאך לעבוד לקדוש ברוך הוא.

הדברים מאירים ביתר שאת בדבריו של הר"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ע"ה בספרו מחשבות חרוץ (את ז). הוא מבאר שהעיקר הוא החשק, וכמו שאמרו (מגילה ג) יענתי ולא מצאתי אל תאמן, יענתי ומצאתי תאמן. כי כל השנה ומדרגה אינה באה אלא על ידי היגיעה, שהיא פועל יוצא מן החשק וההשתוקקות שיש לאדם לדבר זה, ולא יתו ולא ישיקוט עד שימצא. וזו ההשנה נקרא מציאה, כי באמת השם יתברך הוא הנותן חכמה, ואי אפשר לאדם להשיג שום דבר בכוחו ובהשתדלותו בלבד, אלא שהוא יחייב חכמתו רק לחכימן. וזה כל חכמת האדם, מה שחושק לשקוד ולייען את עצמו להשיג את החכמה.

הוראה למעשה:

כאשר אנו מתקשים להבין סוגיה מורכבת או רעיון עמוק, ולעיתים עולה בנו תחושת ייאוש שאולי איננו מוכשרים מספיק, עלינו לזכור שהמבחן האמיתי שלנו אינו ההבנה המיידית, אלא החשק וההתמדה. נמשך לחפש, לעמול ולייען את עצמנו בתורה מתוך תשוקה, אהבה ושמוחה. עצם הרצון והעמל הופכים אותנו לכלים ראויים, ומתוך כך נזכה בוודאות שיפתחו לנו שערי שמיים ונמצא את המתיקות וההבנה שבה חיפשנו.

כוח הרצון כמפתח להבנה

אחת משאלות היסוד בעבודת ה' היא כיצד זוכה האדם לכתרה של תורה. פנימיות התורה מאירה לנו יסוד עצום, המפתח לחכמה אינו תלוי בכישרון מולד או בשכל חריף, אלא בכוח הרצון. ככל שהאדם בוער ומשתוקק לדעת את תורת השם, כך הוא מכין בנפשו כלי קיבול נקי וראוי לקבל את ההארה העליונה. הרצון והחשק אל התורה, הם עצמם נחשבים לחכמה, ובזכותם פותחים לאדם משמייים את שערי ההבנה והדעת לרווחה.

לחפש את החכמה ככסף

ובמטמונים

הדרך לזכות בתורה היא שיהיה האדם רוצה ומשתוקק לזכות אליה, וכפי מה שמתחזק באדם רצון אמת, כך זוכה הוא לכתרה של תורה. וכך כתוב (משלי ד ח) סלסלה ותרוסק. פירש רש"י, סלסול הוא לשון חיפוש, שיהיה האדם חוזר ומחפש תמיד לדקדק ולעניין בתורה, ועל ידי כך תרומם אותו התורה ויזכה לכתרה. ויש לבקש את החכמה כמי שמחזר להרבות כסף וזהב וכך יזכה אליה, כמו שכתוב (שם ב ד-ה) אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' וידעת אלקים תמצא.

וכן ביאר רבינו יונה בפירושו למסכת אבות, שעיקר החכמה נמדד כפי מה שאוהב האדם את החכמה ומחפש אחריה. כי מי שבקיא בכל החכמה אבל אינו אוהב אותה, אינו בגדר חכם. ולהיפך, המשתוקק ומחפש אחרי החכמה אף שעוד לא זכה להחכים, הרי הוא כבר קרוי חכם. וזהו שאמרו חז"ל, איזהו חכם הלומד מכל אדם, שאם מרוב תשוקתו אל החכמה הוא מבקש ללמוד מכל אדם מה שהוא יכול ללמוד ממנו, הוא החכם האמיתי, ובדרך זו יזכה אל החכמה השלימה.

יחייב חכמתא לחכימין

עוד דרשו חז"ל (ברכות טז א) כי אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר (דניאל ב כא) יזהב חכמתא לחכימין. ולבאורה קשה, מי הוא זה שיש בו חכמה קודם שנתן לו השם יתברך את החכמה. ביאר הר"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב ע"ה,

משלחן המלכים

עבודות והנהגות מגדולי הדורות

עת רצון הנשגבה בשעת ברכות התורה

הרבנה לקבלת עול תורה

בטרם יגש היהודי לפתוח את הגמרא או השו"ע ולצלול למעמקי הסוגיות, הוא עומד ומברך את ברכות התורה. פנימיות התורה מלמדת שאין מדובר רק בחובה הלכתית, אלא ברגע של עת רצון שבו נפתחים שערי שמיים, ובו יכול האדם לשפוך את ליבו ולבקש על עצמו ועל זרעו שייבו לאור התורה, להבנתה ולמיתקוּתה. גדולי הדורות ראו ברגעים אלו את המפתח לכל ההצלחה הרוחנית, והיו מרעישים עולמות ומוזילים דמעות כמים בעת אמירת הברכות.

העיון הנסתר של ג'זול בברכה

הזמן הטוב ביותר והמועד לשפוך בו את הלב הוא בשעת ברכות התורה. ועל כן פסק השולחן ערוך (אורח חיים סימן מז סעיף א), ברכת התורה צריך לזוהר בה מאוד. וכפי שהוסיף הב"ח בביאורו שם, שיעקר ההבטחה שהבטיחנו השם יתברך לא הייתה אלא על העמל והטורח בתורה שבעל פה על מנת לשמור ולקיים, ולכן תקנו לברך לעסוק בדברי תורה. זהו הזמן המסוגל ביותר לבקש שיפתח ליבו ולבב זרעו לתורה ולהתמיד בה, להבין דבריה ולשקוע במתיקות צופן אמריה.

על מי שלא בירך בכונה נאמר דבר נורא. הגמרא (נדרים פ"א א) מספרת שאלו החכמים והנביאים על מה אבדה הארץ ולא ידעו לפרש, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, שנאמר (ירמיה ט"ב) וְיֹאמַר ה' עַל עֲזָבְךָ אֶת תּוֹרָתִי. אמר רב יודה אמר רב, הכונה היא שלא בירכו בתורה תחילה.

וביאר הר"ן שם בשם רבינו יונה פלא גדול, שלא ייתכן לומר שהסיבה שאבדה הארץ הייתה מפני שעזבו את התורה ולא למדו כלל, כי אילו כך היו הדברים, מדוע לא ידעו החכמים והנביאים לפרש זאת, הרי זהו דבר הנגלה לעיניים. אלא על כוונתו לומר שבזמננו היו עוסקים בתורה תמיד, ולכן תמחו כולם על מה אבדה הארץ. עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, כי מדובר בדבר שאין שייך היודע מקומו מלבד בוחן כליות ולב, והוא שלא בירכו בתורה תחילה. כלומר, שלא הייתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה ולעסוק בה לשמה, ומתוך כך היו ממלזלים בברכתה.

עת רצון להשפיע ברכות

אחר ברכות התורה נפתחים השערים והוא עת רצון לבקש. מובא בספר שיח שרפי קודש, שהיה תלמיד שביכה את מצבו לפני הרה"ק בעל חידושי הרי"ם מגור ע"ה אודות לימודו שאינו כהונן ובלי חשק. השיבו הרבי,

שיתפלל בכל ליבו להשם יתברך בעת שמברך ברכת התורה.

ועת רצון זו גדולה עד כדי שניתן להשפיע בעקבותיה השפעות של ברכה בכל ענייני האדם. כפי שמוכח בספר תפארת שלמה (פרשת כי תצא), ששמע בשם הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי ע"ה, כי בכל יום אחר ברכת התורה היה הולך בשוק לחפש אחר איש מזרע ישראל כדי להעניקו מברכותיו, מי שהיה זוכה להיות ראשון, יהיה מי שיהיה.

סוד גדלותו של הילד

כל גדלות האדם בתורה תלויה באופן שבו הוא מברך. מעשה פלא היה עם הרה"ק רבי יואל מסאטמר ע"ה בהיותו כבן עשר שנים בלבד. הוא התלווה אל אביו, הרה"ק בעל קדושת יום טוב ע"ה באחד ממסעותיו לצרכי הכלל, ונפגשו שם עם הגאון בעל ערוגות הבושם. שאל הרב את האב על הילד מה הוא לומד, והשיבו הקדושת יום טוב שהוא יודע שולחן ערוך חושן משפט, והוא מוזמן לשואלו ולבנותו על כך.

וכששאלו, נעמד נפעם מגדלותו בתורה באופן נדיר. ואין זה דבר של מה בכך שילד בן עשר ישלוט שליטה מלאה בכל מכמני דיני חושן משפט, אשר רבים וגדולים מייגעים עצמם ימים ושנים ועדיין לא מגיעים לידיעה עצומה כל כך. אמר הקדושת יום טוב לערוגות הבושם, אם היה ראה כבודו כיצד לילד זה מברך ברכות התורה בדמעות ותחנונים, היה מבין מהיכן הגיעה גדלותו הנדירה בתורה.

ברכות התורה בקול חוצב להבות אש

סיפורי הוד נוראים מדוברים למאות ולאלפים אודות צדיקי הדורות על הצורה שבה היו מברכים. כך היה מספר הרה"ק השפע חיים מצאנז קלויזנבורג ע"ה, כי כשהיה זקנו הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז ע"ה מברך ברכות התורה, רגיל היה לברך לאחר הטבילה במקוה, והיה אומרו בקול רעש גדול ביראה ופחד. החסידים היו רגילים לעמוד אצל החלון להטות אוזן קשבת לקול חוצב להבות אש, כשדמעות זולגות מעיניהם.

נקודה לחיים:

ברכות התורה אינן רק הקדמה ללימוד, אלא הן שעת רחמים ועת רצון מהנבואות שיש לאדם בכל יום. נפיד לברך אותן במתנות, מילה במילה, תוך כדי מחשבה עמוקה ובקשה כנה שנוכח להבין, לזכור ולקיים. תפילה קצרה היוצאת מעומק הלב ברגעים אלו, בכוחה לפתוח לנו ולמשפחתנו שערי אורה, חכמה וחשק ללימוד התורה ה'.

מוסר אבות

הדרכה מעשית בפרשת השבוע

להיות כלי לקדושה – המידות הטובות כהקדמה לאור התורה

הכנת הלב לאור התורה

רבים נוטים לחשוב שלימוד התורה הוא פעולה שכלית בלבד, רכישת ידע והבנה בסוגיות ובהלכות. אך האמת הפנימית והעמוקה היא, שהתורה היא אור אלוהי חי ובוהר. וכשם שאש אינה יכולה להיאחז ולהאיר יפה בפתילה שאינה נקייה או בשמן עכור, כך אור התורה אינו יכול להאיר בנפש האדם אם אינו מכין את עצמו ומוציא מליבו את המידות הרעות. הכנת הלב, זיכור המידות והרצון הכן לשוב בתשובה, הם התנאים ההכרחיים כדי שהתורה שאנו לומדים תחדור לנשמתנו, תרומם אותנו ותביא אותנו לידי יראת שמיים טהורה.

הלימוד מחייב טהרה והכנה

בפרשתנו אומר הכתוב על המלך (דברים י"ט) וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בוּ כָל יְמֵי חַיָּיו וְנִי. ידוע הוא כי קדושת התורה אינה חלה באדם קודם שיכין עצמו כראוי להיות כלי מוכן להארת התורה בנפשו, כדוגמת האש שאינה נאחזת יפה בשמן ופתילה שאינם נקיים.

בספר הליקוטים לראי"ל (תהלים סימן מה) מובא יסוד נורא בעניין זה. כל המעשים הטובים שהאדם עושה בעודו רשע, או התורה שהוא לומד, אין צריך לומר שאינם נתון כוח בקדושה, אלא אדרבה מוסיף כוח בקליפה. ועליו נאמר (תהלים ט"ו) וְלִרְשָׁעִים אֲמַר אֱלֹקִים מַה לָּךְ לִסְפֹּר חֲקֶיךָ, כלומר שאתה מכניס דברי קדושה בתוך הקליפה ובזה מוסיף על חטאתו פשע. אך כאשר הוא חוזר בתשובה, הוא מוציא את אותו הכוח שנתן בתוך הקליפה ומכניסו בחזרה אל הקדושה.

האזניות שלפני התורה

הרמז העמוק לכך הוא שקודם אזניות 'תורה' בסדר האלף בית, באות אזניות 'קדשה', לרמזו לאדם שיקדש עצמו מתחילה כדי שיהיה כלי מוכן למעלת התורה.

ובאופן אחר כתב בספר בן יהודה (בבא מציעא פ"ה ע"ב), שהלומד תורה לשמה קונה קדושה לעצמו על ידי דברי התורה שלומד. והרמז הוא כי קודם אזניות תורה נמצאות האזניות המרכיבות את המילה הקדש. לרמזו כי בתורה יקנה האדם קדושה ויהיה להקדש. ולכן אנו מברכים תחילה אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על דברי תורה, כי באמת אנו מתקדשים ונעשים קודש על ידי דברי התורה עצמם.

המידות הן הבסיס להשראת הנפש האלוהית

לשם כך נצרך האדם לתקן מתחילה את המידות שבו בבחינת קנייני תורה, כי מידות האדם הן הבסיס לכל מעלה טובה שתשרה בו. המידות שוכנות בנפש היסודית שבאדם, והיא מהווה בסיס להשראת הנפש האלוהית בקרב. כפי תיקון הנפש היסודית ומידותיה, כך ביכולת הנפש האלוהית לשרות שם.

מטעם זה הסביר בספר שערי קדושה (חלק א פרק ב) מדוע לא התפרש עניין המידות הטובות בפירוש בתורה. הסיבה היא שתיקון המידות הינו תנאי והקדמה למצוות התורה, ורק אחר תיקון המידות זוכים לקיום המצוות כראוי ובשלמות, ולהשרות את הנפש האלוהית בקרבנו.

התורה מודיעה לאדם את עיונותיו

כשאדם מכין עצמו ועושה כל שבאפשרותו להיות כלי מוכן לקבל את קדושת התורה, ממילא לא יהיה לימודו כלימוד חכמה בעלמא. כוונתו תהיה שרתורה תאיר עיניו ותלמד אותו להטיב דרכיו ולחזור למוטב. על דרך שאמרו בזוהר הקדוש (ויקרא כג עב) אורייתא מודעת ליה חוביה, שהתורה מודיעה ללומד את עיונותיו ומעוררת אותו להטיב דרכיו בתשובה.

ועל זה אמרה התורה וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה', שיהיה לימודו כדי להתעלות ביראת השם. בספר תפארת שלמה (בפרשתו) הוסיף ופירש, בשעה שהוא לומד וקורא בתורה, יהיו כל ימי חייו עומדים נגד עיניו לראות מה שעשה שלא כהוגן, ויהיה כוח הלימוד להביא לידי יראת שמיים רבה יותר מאשר הייתה בו מקודם.

הוראה למעשה:

לפני שאנו פותחים ספר ללמוד, או מתיישבים לשיעור הדף היומי או לכל לימוד שהוא נקדיש רגע אחד להכנת הלב. נבקש מהשם יתברך שהלימוד שלנו לא יישאר רק במוח, אלא יזכך את המידות שלנו וירד אל הלב. נזכיר לעצמנו שהמטרה העליונה של הלימוד היא למען ילמד ליראה, וכל הלכה או סוגיה שאנו מבינים צריכה להפוך אותנו לאנשים עניים יותר, טהורים יותר, וקרובים יותר לבורא עולם.